

SKJØTSEL AV RØDKNAPPSANDBIE HABITAT, AURMOEN LANDSKAPSVERNEOMRÅDE

TILTAK FOR TRUA ARTER

03. NOVEMBER. 2023

PLANTER
I VÅTMARK

MENNESKET
I VÅTMARK

INSEKTER
I VÅTMARK

FUGLER
I VÅTMARK

FISK
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

RAPPORT 2023:36

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Lea Hoch

Prosjektmedarbeider:

Andrea Rishatt
Eir Nerland
Anne Marie Austad

Oppdragsgiver:

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Kontaktperson:

Hallvard Holtung

Referanse:

Hoch, L.; Rishatt, A., Nerland, E., Austad, A. M. (2023). Skjøtsel av rødknappsandbie habitat, Aurmoen landskapsverneområde. Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS. (Rapport 2023:36).

Sammendrag:

Rødknappsandbie er en kritisk truet art med svært liten populasjonsstørrelse gjenlevende i Norge.

I 2023 har Dokkadeltaet Våtmarkssenter skjøttet to delområder med registreringer av rødknappsandbie ved Sessvollmoen i Aurmoen landskapsverneområde. Målet er å bedre vekstvilkårene for rødknapp og sikre gode habitatkvaliteter til rødknappsandbie. Et delområde ble slått og fristilt i kantene mens det andre delområde ble kun åpnet opp gjennom hogst.

Emneord:

Rødknappsandbie, skjøtsel, slåttemark, Ullensaker kommune, Aurmoen landskapsverneområde

INNHold

Innledning	4
Kort om lokaliteten	4
Gjennomførte tiltak i 2023	5
Bilder fra skjøtselsarbeidet	7
Videre arbeid	14
Kilder	15

Innledning

Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS arbeider med kartlegging av naturmangfold med hovedvekt på viktige arter og naturtyper, skjøtsel og naturrestaurering. Siden 2012 har vi vært aktive i praktisk skjøtsel, særlig i tilknytning til viktige naturtyper, truede arter og verneområder.

Rødknappsandbie (*Andrena hattorfiana*) er en kritisk truet art med populasjonsstørrelse på under 250 individer i Norge (Ødegaard m. fl. 2021). Arten trenger store mengder rødknapp for å opprettholde en levedyktig bestand. Bie har kun en generasjon i året og er primært aktivt i juni og juli. Typiske habitater er blomsterenger, elvebanker og skogkanter (Ødegaard m. fl. 2021).

Den største påvirkningsfaktoren er endringer og fragmentering av habitat. Endringer i landbruket har ført til omveltninger i artssammensetningen av planter på mye av landbruksområdet siden 1950 tallet. Store bestander av rødknapp er blitt en sjeldenhet i det moderne jordbrukslandskapet. Forurensing i form av bruk av plantevernmidler reduserer habitatkvalitetene ytterlig. Rødknappsandbie kan også utkonkurreres av honningbier.

Kort om lokaliteten

Bestanden av rødkanppsandbie på Sessvollmoen (Aurmoen landskapsverneområde) er en av de største gjenværende i Norge. Store deler av området er gammelt kulturlandskap (slåttemark og beitemark) som nå er i gjengroing. Uten skjøtsel vil habitat for rødkanppsandbie gå tapt på sikt.

Gjennomførte tiltak i 2023

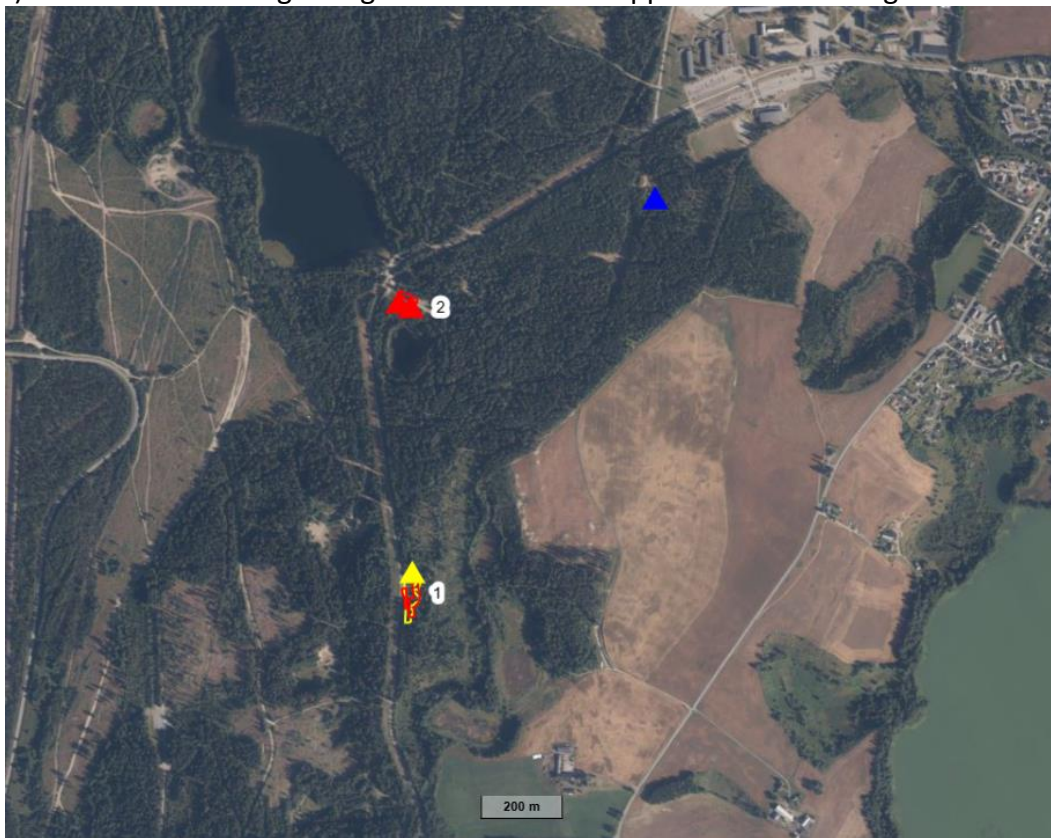
Skjøtselen ble gjennomført 11. og 12.10.2023 med fire ansatte.

Det ble gjennomført skjøtsel på to delområder (oversiktskart i figur 1).

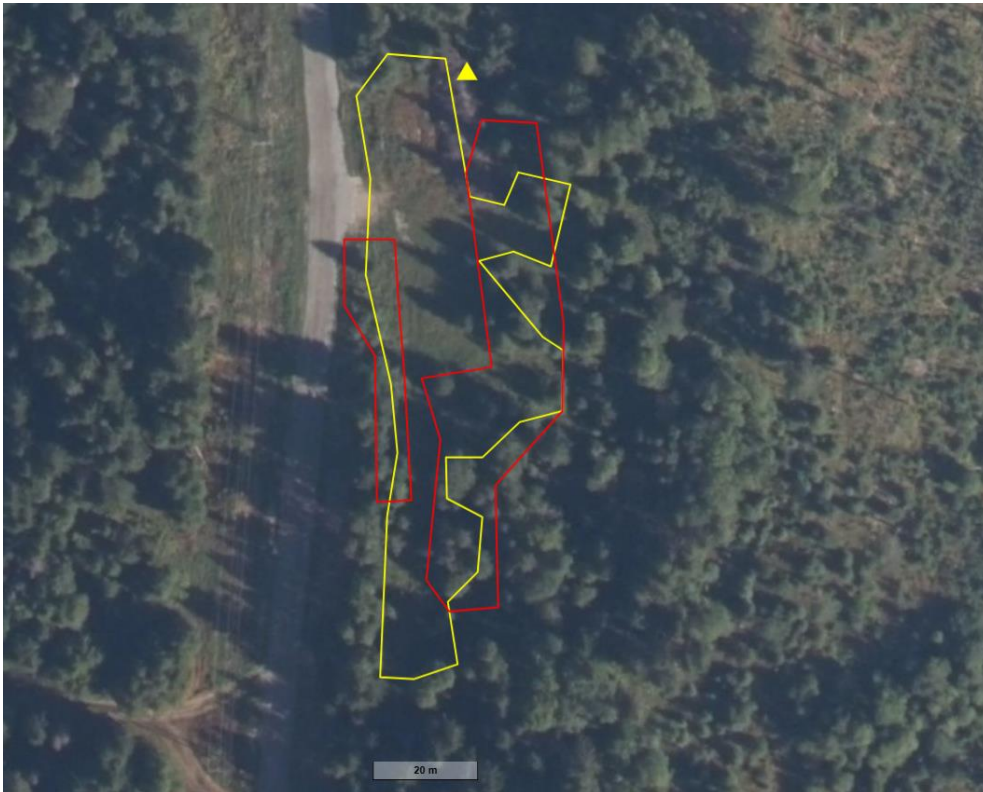
Delområdet 1 (markert med gult i figur 2) ble slått med tohjulsslåmaskin. Graset ble rakt sammen manuelt med rive og kjørt bort til anvist avfalls plass 1,2 km nordøst for lokalitet (markert med blått trekant i figur 1). På grunn av sein slått og svært frodig vegetasjon måtte deler av området slås to ganger for å fjerne både eldre strø og tette matter av gras som hadde lagt seg. Den nordlige delen av slåttemarka har en stor forekomst av hagelupin. Gamle frøstand og blomster ble samlet inn før slått og levert til forbrenning. Biomassen etter slått fra dette området ble ikke fraktet unna, men lagt på eksisterende kvisthaug i kanten i nordøst (markert med gul trekant i figur 2).

I kantsonen (markert med rødt i figur 2) ble det ryddet for trær, hovedsakelig gran og bjørk. Større graner ble kvistet opp til ca. 3 meter. All hogstavfallet ble fraktet til avfalls plass. I tillegg ble det fjernet to eldre kvisthauger i området. Det ble kjørt bort over 10 lass med hogstavfall.

I delområde 2 (figur 3) ble det kun ryddet med hjelp av motorsag. Det ble fristilt en gjengrodd holme med mye rød knapp i feltsjiktet. Trær og busker fra dette området ble dratt inn i skogen sør for området og deponert der (markert med røde trekanter i figur 3). Stokker som kan egne seg til ved ble stablet opp til senere henting.

Figur 1 Flybilde med oversikt over områder skjøttet på Sessvollmoen. Område 1 ble slått og fristilt, område 2 ble fristilt og blå trekant markerer avfalls plass der biomassen etter skjøtselen ble deponert (kartgrunnlag: norges kart, kartarbeid: L. Hoch 2023)

Figur 2 Delområde 1 som ble slått (markert med gult) og fristilt (markert med rødt). Gul trekant markerer plassen der planteavfall fra området med lupin ble deponert. (kartgrunnlag: Norgeskart, kartarbeid: L. Hoch 2023)

Figur 3 Delområde 2 som ble fristilt for trær og busker. Trekanter markerer området der hogstavfall ble deponert (kartgrunnlag: Norgeskart, kartarbeid: L. Hoch 2023)

Bilder fra skjøtselsarbeidet

Delområde 1

Figure 1 Delområde 1 før slått og rydding. (foto: A. Rishatt 2023)

Figure 2 Sør i delområde 1 under slått. Yngre osper ble slått samtidig som feltsjiktet. (foto: E. Nerland 2023)

Figure 3 Raking etter slåtten i delområde 1 (foto: L. Hoch 2023)

Figure 4 Før og etter rydding i delområde 1 (foto: L. Hoch og A. Rishatt 2023)

Figure 5 Før og etter rydding i delområde 1 (Foto: L. Hoch og A. Rishatt 2023)

Figure 6 Manuell hogst med motorsag i kantsonen (foto: A. Rishatt 2023)

Figur 4 Bort kjøring av hogstavfall fra delområde 1. (Foto: L. Hoch 2023)

Figure 7 Etter slått og rydding i delområde 1 (Foto: E. Nerland 2023)

Delområde 2

Figur 5 Delområde 2 før og etter fristilling sett fra øst mot vest. Stokker som kan egne seg til ved ble stablet til tørk, disse bør hentes ut senere (foto: L. Hoch 2023)

Figur 6 Delområde 2 etter fristilling. Sett fra øst mot vest (L. Hoch 2023)

Videre arbeid

Det anbefales på det sterkeste at skjøtselen av det gjengrodde kulturlandskapet på Sessvollmoen videreføres og utvides i årene som kommer for å oppnå gode levevilkår både for rødknapp og rødknappsandbien. Blir ikke skjøtselen opprettholdt og forsterket, kan de gode habitategenskapene gå tapt på sikt og rødknappsandbie kan forsvinne fra deler av området. Ved å åpne opp tilrettelegger det for gode vekstvilkår for rødknapp og spiring av frø fra frøbanken. Det er gode muligheter for å øke antall rødknappplanter på områdene når de hevdes.

Det viktigste for å ivareta rødknapp ved lokaliteten er å holde det lysåpent ved å redusere vekst av gran, lauv- og kratttoppslag. Det anbefales å fortsette med slått og manuell rydding på høsten etter blomstring og etter sandbiens aktive fase på sommeren. Ved sen slått ligger det svært godt til rette for neste års blomstring for både rødknapp og andre lyskrevende arter knyttet til denne naturtypen.

Gjødslingseffekten etter fristilling kan også være en trussel. Siden det fortsatt er mange trær på deler lokaliteten kan det føre til en uønsket gjødsling gjennom forråtnelsesprosesser av den underjordiske biomassen når grana fjernes. Det bør derfor følges nøye med og slås der det er behov for det.

Kilder

Ødegaard F, Lønnve OJ, Staverløkk A og Sydenham MAK (16.12.2021). Vepser:
Vurdering av rødknappsandbie *Andrena hattorfiana* for Norge. Rødlista for arter 2021.
Artsdatabanken. <http://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/23974>

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2870 Odnes Tel: +47 61 10 00 20 E-mail: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

